

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Hídszerep a felsőoktatásban?

Továbbtanulási aspirációk vizsgálata a felsőoktatási
szakképzésben tanuló hallgatók körében

Máté-Szabó Barbara Éva

Témavezető: Dr. Márkus Edina

DEBRECENI EGYETEM
Humán Tudományok Doktori Iskola
Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

Debrecen, 2023

I. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A rövid ciklusú felsőfokú képzések funkciójával kapcsolatban a Burton R. Clark-féle cooling out hipotézis (Clark, 1980) vizsgálata (Kantor & Lowe 1992), napjainkban is napirenden van (Tang & Dang 2023). Vitatják, hogy ezeknek a képzéseknek warming up (tanulmányi mobilitást serkentő) vagy cooling out (ambíciókat lehűtő) hatása van a hallgatókra. Természetesen az oktatáspolitikai és az intézményi kontextuson nagyon sok múlik. Kutatásunkkal ehhez a nemzetközi vitához kívánunk hozzájárulni a magyarországi felsőoktatási szakképzések vizsgálatával, tekintve, hogy a hazai felsőoktatási struktúraváltás keretében ez a képzési szint jelentős átalakuláson ment keresztül az utóbbi két évtizedben, ami legfőképpen a képzési profilját és az intézmény kötődését érintette. Egyedülálló lehetőség nyílik a képzéstípus korábbi hazai kutatásának eredményeivel összehasonlítva a nemzetközi tudományos diskurzusba bevonni kutatásunk tapasztalatait.

A felsőoktatási expanzió, diverzifikáció kérdésköre meghatározó témája az elmúlt két évtized felsőoktatás szerkezetének és intézményhálózatának kapcsán kialakult tudományos diskurzusoknak (Birnbbaum, 1983; Clark, 1983; Huisman, 1995; Hrubos, 2002, Neave, 1998, Smith, 2013; Van Vught, 2008; Veroszta, 2009). Ennek részeként a rövid ciklusú képzések helyzete is rendszerint előtérbe kerül (Santiago, 2008; Teichler, 1998, 2008).

A képzések bevezetésének okai között egyértelműen a társadalom és gazdaság területén, a 20. század közepétől zajló átrendeződések tekinthetők, melyek magukkal hozták az oktatási szintek bővülését, expanziót indítottak el (Green, 1980; Archer,

1988; Kozma, 2004). A folyamatokban a társadalmi átrendeződés, a középfokú oktatás reformja, az alsóbb osztálybeliek lemorzsolódásának megakadályozása mellett az állami és civil szektor diplomások iránti igénye és az ipari szektor megerősödése (Gibbson, 1998; Scfoher & Meyer, 2005) is szerepet játszott.

Nemzetközi viszonylatban három modellt tudunk elkülöníteni a rövid ciklusú felsőfokú képzések között (Furth, 1973). A többfunkciós modellbe tartozó amerikai közösségi főiskolák és a japán és kanadai junior főiskolák decentralizált rendszert alkotnak, változatos tantervekkel rendelkeznek, adminisztratív és intézményközi mobilitás szempontjából is kapcsolatban állnak az egyetemekkel (Cohen & Brawer 2008; Kisker et al., 2023). A speciális modellbe tartozó országok (Belgium, Franciaország, Németország, Hollandia, Portugália, Spanyolország és Törökország) esetén egy olyan típusa alakult ki a képzéseknek, amelynek kapcsolata alig vagy kevésbé volt az egyetemi szektorral, inkább a szakmai végzettséget szolgálta, különféle műszaki, tanárképzési, szociális területre korlátozódtak (Cremonini, 2010; Kyvik, 2008; Slantcheva-Durst, 2014). Furth (1973) egy bináris modellt is elkülönített, amelyet a képzési sokszínűség jellemez (Egyesült Királyság), az intézmények rendkívül diverzifikáltak, a szakmai képzések erősödése figyelhető meg ebben az esetben.

A továbbtanulási aspirációk kérdéskörét gazdasági (Mincer 1958; Becker 1964; Schultz, 1983 - befektetési döntés), pszichológiai (egyetemi légkörrel kapcsolatos percepciók) és szociológiai (státuszszerezési folyamat) szempontból is vizsgálják (Coleman 1988; Connor & Britain, 2004; Bergerson, 2009; Thompson & Subich, 2006). Ebben a sorba illeszkedik a felsőoktatási továbbtanulási motivációk vizsgálata (Aittola &

Ursin, 2019; Baird et al., 2012; Davies, 2013; Jackson, 2012; Simm et al., 2012), ami a nemzetközi szintén gyakori. Ezeknek a vizsgálatoknak eredményei irányadók lehetnek a hazai helyzetet tekintve.

A nemzetközi összehasonlító kutatások (Kirsch & Yves, 2011; Crosier et al., 2020) és a felsőfokú szakképzéseket vizsgáló európai kutatások (Davies, 2013; Baird et al., 2012) mellett a hazai kutatások (Hrubos, 2002; Fehérvári & Kocsis, 2009, Szemerszki, 2012) is rámutattak arra, hogy a képzések a hátrányos helyzetű, nem tradicionális hallgatóknak jelentenek kitörési lehetőséget. A lemorzsolódás veszélye (Hrubos, 2002; Round et al., 2012; Lardy et al., 2022) pedig igazoltan a kedvezőtlenebb szociokulturális háttérrel rendelkezők és munka mellett tanulók esetében gyakoribb (Davies, 2013; Nzekwe-Excel, 2012).

A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy be tud vonni új hallgatói rétegeket a rövid ciklusú felsőfokú képzés a felsőoktatásba (Kirsch & Yves, 2011; Grm & Bjørnåvold, 2014; Crosier et al., 2018, 2020). Vajon érvényes ez a hazai környezetben is?

A társadalmi és oktatáspolitikai folyamatok értelmezése során a kialakulás és fejlődéstörténet mellett a felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók továbbtanulási stratégiáit, egyéni, szociokulturális, tanulmányi vonatkozásait és aspirációit is vizsgálni kívántuk disszertációnkban. A jelentkezési okok és hallgatói háttér mellett a képzésekhez kötődő véleményük, tanulási stratégiájuk, elhelyezkedési esélyeik, továbbtanulási és munkavállalási terveik vizsgálata is részét képezte kutatásunknak.

Foglalkoztatott minket az a kérdés, hogy a nemzetközi és hazai vizsgálatok eredményei mennyiben relevánsak jelenleg,

milyen változásokat hozhat a képzés azzal, hogy Magyarországon 2013-ban a felsőoktatás kerete közé emelkedett.

A felsőoktatás ezen szegmensének vizsgálata, úgy véljük, hogy a fenti okok mellett azért is szükséges, mert ebbe a képzési típusba jutnak be legnagyobb arányban a hátrányos helyzetű hallgatók, ez a képzési típus kitörési pontot jelenthet számukra (Hegedűs, 2016).

1.2. A kutatás célja és kérdései

Értekezésünk kiindulópontjaként a felsőoktatásban végbement társadalmi és oktatáspolitikai változásokra fókuszáltunk. Célunk volt értelmezni ezeket a folyamatokat, illetve sorra venni a hazai fél felsőfokú képzés kialakulásának és fejlődésének történeti változásait. Elsősorban arra összpontosítottunk, hogy megnézzük a nemzetközi és hazai felsőoktatásban és néhol a szakképzésben végbement változásokat, atekintetben, hogy honnan indultak azok a folyamatok, amelyek elvezettek ahhoz, hogy 1998-ban egy új képzési forma, az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés megjelenhetett a magyar oktatási szektorban.

Az elméleti keret kialakítása során kiindulópontnak az oktatás és társadalom, azon belül is a felsőoktatás elmúlt több mint 50 évének jelentősebb változásait vettük. Külön figyelmet szenteltünk annak, hogy a strukturális, főként intézményi változásokat nyomon kövessük, emellett a felsőoktatás egyik legfontosabb szereplőjére, a hallgatók körére összpontosítsunk. A történeti, jogi változások nemzetközi és a hazai kutatása mellett a felsőfokú szakképzés témájában zajlott hallgatói kutatások összevetése volt kiemelten hangsúlyos.

A képzés főként európai és hazai történeti egységeinek felvillantása mellett, elsősorban a hallgatói háttérrel és összetétellel foglalkozunk. Célunk helyzetképet nyújtani, amely révén megismerhető a képzésekre jelentkező tanulók háttere és összetétele, emellett külön foglalkozunk azzal, hogy a létszámváltozásoknak, ingadozásoknak milyen oktatáspolitikai háttere lehet.

A disszertáció összességében azt vizsgálja, hogy milyen hatások révén (expanzió, diverzifikáció) jutottunk el a felsőoktatás szerkezeti és intézményhálózati átalakulásához. Ezek a nemzetközi szintén és Európa egyes országaiban hogyan zajlottak, illetve ezek a hatások miként csapódtak le hazánkban és vezettek el az 1990-es évek elejére, ahhoz a felismeréshez, hogy szükség van a magyar oktatás rendszerében a félfelsőfokú képzésre. A hazai képzés történeti vizsgálata és a képzés hallgatóinak kutatása egyértelműen kirajzolta azt, hogy a felsőfokú szakképzés a nemzetközi példákhoz hasonlóan egy új hallgatói rétegnek nyitott lehetőséget a felsőoktatásban.

Kérdésként tehetjük fel, hogy ez a lehetőség zsákutca vagy egy lehetséges alternatíva a hallgatók számára? Hogyan alakul ez a helyzet Magyarországon? Mely európai modellel hozható összefüggésbe a hazai képzések alakulása? Munkánk során az ezekre a kérdésre adott válaszok lehetővé teszik a kapcsolódást a nemzetközileg is fókuszba helyezett témakörhöz.

Emellett érdekelt bennünket, hogy milyen továbbtanulási stratégiák, jellemzők figyelhetők meg a felsőoktatási szakképzés választásakor? Milyen egyéni, családi, társadalmi sajátosságok tapasztalhatók? A korábbi tanulmányok, eredmények milyen hatással lehetnek a jelentkezési döntésre?

Az eredményeink továbbá választ adnak azokra a kérdésekre, hogy kik a képzés hallgatói, milyen környezetből érkeznek a felsőoktatási szakképzésbe, mely szakok, képzési területek a legpreferáltabbak jelenleg a magyar felsőoktatásban. Hogyan tanulnak a hallgatók, milyen tanulási stratégiák figyelhetők meg esetükben. Továbbá, hogy mennyiben változott a jelentkező hallgatók összetétele, tanulási motivációi és munkaerőpiaci igénye az elmúlt 25 év során. A továbblépés szempontjából fontos kérdés, hogy hova tartanak a hallgatók? Betölti-e képzés a neki szánt híd szerepet vagy egy ugródeszkaként tekintenek rá a diákok?

II. Az alkalmazott módszerek vázolója

A szakirodalmi áttekintés és a kutatási kérdések és hipotézisek megfogalmazása után elsőként az Oktatási Hivatal 2016. és 2017. évi általános felvételi eljáráshoz kapcsolódó felvételi adatbázisán végeztünk másodelemzést. A felsőoktatási szakképzésre és azzal párhuzamos alapképzésre felvételt nyert hallgatók adatain a nem, képzési terület, szociokulturális változók és előzetes tanulmányi eredmények mentén végeztük vizsgálatunkat. A 2016. évi általános felvételi eljáráshoz kapcsolódóan az elemzésünkbe 18563 alapképzéses és 7654 felsőoktatási szakképzésre felvételt hallgató került be. A 2017. évi általános felvételi eljáráshoz kapcsolódóan 16037 fő alapképzéses, 5957 fő felsőoktatási szakképzésben tanulmányokat kezdő és 6 fő osztatlan képzésben felvételt nyert hallgató került be elemzésünkbe.

A másodelemzés mellett kérdőíves vizsgálat segített bennünket a felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók jobb megismeréséhez.

Kutatásunk során a hazai nagymintás kutatások (Hrubos, 2002; Fehérvári – Kocsis, 2009; Szemerszki, 2012) mintaválasztási sajátosságait figyelembe vettük kutatásunk módszertani és mintavételi előkészítése során. Vizsgálatunk kvantitatív, nagymintás kérdőíves felmérés. 2018. április – július között végeztük lekérdezésünket első- és másodéves, nappali és levelező tagozatos felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók között. Az Oktatási Hivatal adatai alapján a felsőoktatási szakképzésben 2017/2018. tanévben tanuló hallgatók köre jól lehatárolható volt, így véletlen, csoportos mintavételi eljárást alkalmaztunk.

A vizsgált időszakban nappali és levelező tagozaton 28 felsőoktatási intézményben folyt a képzés, így kérdőívünkkel minden intézmény vezetőjét felkerestük, így egyforma esélye volt bekerülni a mintába a hallgatóknak. A hallgatókat csoportosan, kurzusokon és záróvizsgákon is megkerestük. A kérdőíveket több intézmény kérésének megfelelően online formában is kitölthették a hallgatók.

Célunk volt, hogy a hallgatók 10%-át elérjük kérdőívünkkel. Szakok tekintetében nappali tagozaton 24 szakot értünk el a 27 szakból, levelező tagozaton pedig 23 szakot a 28 szak közül. Az Oktatási Hivatal adatai alapján 2017/2018-as tanévet nappali és levelező tagozaton felsőoktatási szakképzésben 12.138 fő kezdte meg. Közülük 1628 fő válaszait tudtuk a kitöltést követően elemezni. Összességében a hallgatók 13,41%-át értük el.

Minden 7. nappali tagozatos hallgató és minden 10. levelezős hallgató válaszolt kérdőívünkre. A mintánkban 1256

nappali tagozatos és 372 fő levelezős hallgató került be. 1. évfolyamos hallgatók közül 701 főt, másodéves hallgatók közül 751 főt értünk el.

Felmérésünkhöz EvaSys rendszerben készült önkitöltős kérdőívet használtunk. A kérdőívben saját fejlesztésű kérdéseink mellett hazai kutatások mérőeszközeiből is adaptáltunk kérdéseket (Fehérvári-Kocsis, 2009; IESA-TESSCEE II. 2014 kutatás - Pusztai – Ceglédi, 2015). A kérdőív véglegesítése előtt próbakérdésezést végeztünk a Debreceni Egyetem felsőoktatási szakképzéseinek tanulók körében annak érdekében, hogy kiküszöböljük az esetleges hibákat, javítsuk a kérdőív értelmezhetőségét.

A kérdőívünk 73 kérdést tartalmazott 6 kérdésblokkban (tanulmányai adatok, társadalmi háttérváltozók, előzetes tanulmányok és felsőoktatási tapasztalatok, tanulási technikák, stílus és módszerek használata, tanulási motiváció, továbbtanulási célok, jövőkép). A kérdőívek kitöltését követően SPSS 22 program segítségével elemeztük az adatokat.

Hipotéziseink vizsgálatához többféle statisztikai eljárást alkalmaztunk. Módszertani változatosságra törekedtünk. Egy- és többváltozós módszereket alkalmaztunk. Keresztábra (Crosstabs) elemzés mellett variancia-analízist (Compare Means) is használtunk. A tanulási stratégiák és tanulási motiváció kérdéskörében a változók összevonása érdekében faktorelemzést (Maximum likelihood módszer, Varimax rotáció) végeztünk. A tanulási aspirációk és tanulási stratégiák csoportosításhoz tanulói klasztereket hoztunk létre (K-means cluster). Disszertációnkban logisztikus regresszióval vizsgáltuk, hogy mennyire befolyásolja a társadalmi és tanulmányi háttér, illetve a képzési területek a továbbtanulási hajlandóságot.

III. Az eredmények tézisszerű felsorolása

Az első kutatási kérdésünk arra irányult, hogy a felsőoktatási szakképzésbe milyen szociokulturális környezetből érkeznek a hallgatók és a képzési területek függvényében tapasztalhatunk-e különbségeket.

Ehhez kapcsolódóan *első* hipotézisünkben azt feltételezzük, hogy a felsőoktatási szakképzést a társadalmi-gazdasági háttér szempontjából hátrányosabb helyzetű hallgatók választják az alapképzéses hallgatókhoz képest (H1a), FOSZ képzésben tanulók első generációsok a felsőoktatásban, a hallgatók a kis- és közepes méretű településekről jönnek, a szülők alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek (H1b). A képzési területek között a gazdaságtudományi területen tanulók rendelkeznek jobb szociokulturális mutatókkal más képzési területek hallgatóihoz képest (H1c).

Láthatóvá vált a nők magasabb aránya a felsőoktatási szakképzés esetén, emellett az állandó lakóhely tekintetében jellemzőbb, hogy a FOSZ hallgatók a kis-és közepes méretű településekről (város, nagyközség, község) érkeznek nagyobb arányban az alapképzéses társaikhoz képest. Az agrár és jogi területen a faluról érkezők, a gazdaságtudományok, informatika, művészet, pedagógus és társadalomtudományi területen a kisebb városokból jövők voltak dominánsabban. A FOSZ hallgatók közvetlen környezetükből, az adott megyéből érkeznek a képzésekre, hosszú utazásokat nem vállalnak. A hátrányos helyzet kapcsán megállapítást nyert az is, hogy magasabb százalékban kapnak a felsőoktatási szakképzésre felvételt nyert hallgatók hátrányos helyzet jogcímen 40 pluszpontot, mint alapképzéses társaik.

Jobb szociokulturális mutatókkal rendelkeznek az alapképzéses hallgatók a felsőoktatási szakképzésben tanuló társaikhoz képest. Ennek alapján elmondható, hogy azon feltételezésünk, mely szerint a felsőoktatási szakképzést a társadalmi-gazdasági háttér szempontjából hátrányosabb helyzetű hallgatók választják az alapképzéses hallgatókhoz képest (H1a) igazolást nyert.

Első hipotézisünkben azt is feltételeztük, hogy a FOSZ képzésben tanulók első generációsok a felsőoktatásban, a hallgatók a kis- és közepes méretű településekről jönnek, a szülők alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek (H1b). Ez az állításunk igaznak bizonyult, a hallgatóknak több mint fele először tanul a felsőoktatásban a családjából és jellemzőbben kis- és közepes méretű településekről érkeznek.

Azon feltételezésünk, hogy a képzési területek között a gazdaságtudományi területen tanulók rendelkeznek jobb szociokulturális mutatókkal más képzési területek hallgatóihoz képest (H1c) nem igazolódott, hiszen jobb szociokulturális mutatókkal a műszaki és művészeti képzési területeken tanulók rendelkeznek a gazdaságtudományi területen tanuló hallgatótársaikhoz képest.

A második kutatási kérdésünk arra vonatkozott, hogy vannak-e a tanulmányi háttérrel érintő különbségek az alapképzésben és felsőoktatási szakképzésben tanulók között és ebben a kérdésben is tapasztalhatunk-e különbségeket a képzési területek esetében.

Azt feltételezzük, hogy az alacsonyabb szociokulturális háttérrel rendelkező hallgatók gyengébb tanulmányi eredménnyel jelentkeznek a felsőoktatási szakképzésekre (FOSZ), mint BA/BSc képzésre jelentkező társaik (H2a). A felsőoktatási szakképzésben

tanulók főként szakközépiskolából érkeznek, középiskolai tanulmányi eredményei átlagban közepesek, alacsony százalékban rendelkeznek nyelvvizsgával, iskolai eredményeik és élményeik negatívak (H2b). Feltételezzük továbbá, hogy a gazdaságtudományi képzésben tanuló hallgatók a többi képzési területen tanuló hallgatóhoz képest jobb előzetes tanulmányi eredményekkel érkeznek a kétéves képzésbe (H2c).

A tanulmányi háttér vizsgálata során a hallgatók előzetes tanulmányaira vonatkozó adatokból kirajzolódott, hogy a gimnázium végzetek többségben vannak a BA/BSC és FOSZ képzések esetében is, de látható, hogy az alapképzésre többen kerülnek be gimnáziumi előtanulmányokkal. Emellett az alapképzéses hallgatók közül jóval többen rendelkeztek emelt szintű érettségivel és nyelvvizsgával a felvételi időszakában, mint ugyanazon képzési területre felvételt nyert felsőoktatási szakképzéses társaik, ezért nem meglepő, hogy felvételi pontszámaik átlagban 30-40 ponttal magasabbak, mint felsőoktatási szakképzésben tanuló társaiknak. Hipotézisünk (H2a), melyben azt feltételeztük, hogy az alacsonyabb szociokulturális háttérrel rendelkező hallgatók gyengébb tanulmányi eredménnyel jelentkeznek a felsőoktatási szakképzésekre (FOSZ), mint BA/BSc képzésre jelentkező társaik (H2a) igazolást nyert.

A hallgatók többsége egyre inkább a gimnáziumokból érkezik, tehát az AIFSZ és FSZ képzésekhez viszonyítva a hallgatók többsége már nem a szakközépiskolából érkezik. Kivételt képezett az informatika és orvos- és egészségtudományi terület, ahol jellemzőbb volt a szakközépiskolában, szakgimnáziumban szerzett érettségi. Kicsivel több mint 30%-a rendelkezik nyelvvizsgával a válaszadó hallgatóknak, ami szintén

előrelépést mutat. A felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók egyharmadának volt valamilyen nyelvvizsgálója. A pedagógusképzési területen az alapfokú nyelvvizsga volt jellemzőbb, az agrár és művészeti területen középfokú nyelvvizsga, míg a felsőfokú nyelvvizsga a műszaki, informatikai, művészeti és gazdaságtudományok területén tanulóknál volt jellemzőbb. A tanulmányi eredményesség szempontjából a 3,51-4,00 közötti átlaggal rendelkezők vannak döntő többségben. A középiskolai élményeik és sikereik kapcsán pozitív és negatív élményekről is beszámoltak a hallgatók, csupán 8%-nak voltak inkább negatív élményeik. Így azon feltevésünk, hogy a felsőoktatási szakképzésben tanulók főként szakközépiskolából érkeznek, középiskolai tanulmányi eredményei átlagban közepesek, alacsony százalékban rendelkeznek nyelvvizsgával, iskolai eredményeik és élményeik negatívak (H2b) csak részben igazolódott.

A képzési területek esetében látható volt, hogy a művészet és orvos- és egészségtudományi és gazdaságtudományok területén jobb középiskolai eredményekkel rendelkeztek. A gazdaságtudományi területen a tanulók egyharmadának legalább 4,01 tanulmányi átlaga volt, míg egyötödüknek 4,51 átlag feletti eredményeik voltak. Hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a gazdaságtudományi képzésben tanuló hallgatók a többi képzési területen tanuló hallgatóhoz képest jobb előzetes tanulmányi eredményekkel érkeznek a kétéves képzésbe (H2c), ennek kapcsán megállapítható, hogy hipotézisünk nem nyert igazolást. A gazdaságtudományi területen tanulók jobb tanulmányi eredményessége valóban igazolódott, de szorosan mellettük a művészeti képzés hallgatói is jobb eredményeket értek el a másik 7 képzési területhez viszonyítva.

Harmadik kutatási kérdésünkben a felsőoktatási szakképzésben tanuló diákok jelentkezési motivációit vizsgáltuk. Fő kérdésünk volt, hogy azonosíthatók-e a tanulási aspirációk szempontjából célcsoportok a felsőoktatási szakképzésben.

Harmadik hipotézisünkben azt feltételezzük, hogy a hallgatók a jelentkezéseket megelőzően bizonytalanok, mellékesen választják a képzéseket, nem elsődleges céljuk, hogy felsőoktatási szakképzésben szerezzenek végzettséget, a jelentkezésben a szülői ráhatás is szerepet játszik (H3a). A tanulási aspirációk tekintetében három célcsoport azonosítását feltételezzük: a szakmai végzettséget preferálókat, lemorzsolódókat és a papírgyűjtőket (H3b). A tanulási aspirációk és képzési motiváció, vizsgálata során a képzési területek között a gazdaságtudományi és jogi területen tanulók között erősebb motivációt és további továbbtanulási terveket feltételezünk (H3c).

Harmadik hipotézisünk (H3a) esetén bizonyítást nyert, hogy a hallgatók jelentkezése során valóban érezhető a bizonytalanság és az, hogy nem elsődleges céljuk, csak egyfajta eszköz számukra a felsőoktatási szakképzés. Emellett a szülői és baráti ráhatás is láthatóvá vált a döntésekben.

A tanulási aspirációk tekintetében három célcsoport azonosítását feltételeztük (H3b): a szakmai végzettséget preferálókat, lemorzsolódókat és a papírgyűjtőket. Hipotézisünk ebben a kérdésben részben igazolódott. Kutatásunkban a *Tudatosan építkezők, Ugródeszkázók és Papírért tanulók* csoportja került azonosításra. A papírért tanulókat a papírgyűjtőkkel teljesen meg tudjuk feleltetni. Vizsgálatunkban a feltételezett lemorzsolódókat kevésbé tudtuk azonosítani, mert erőteljesen nem jelentek meg kutatásunkban. Az általunk elnevezett ugródeszkázó hallgatók pedig elsősorban inkább a végzettséget és az ezáltal

továbblépési lehetőséget látták motiválónak, illetve kevésbé voltak biztosak a választásukban.

A tanulási aspirációk vizsgálata során a képzési területek között a gazdaságtudományi és jogi területen tanulók esetében véltünk tudatosabb tervezést és továbbtanulási terveket feltételezni (H3c). A klaszterelemzésünk során mind a két képzési területen tanulók jellemzőbben a „*Tudatosan építkezők*” csoportjába tartoztak. A logisztikus regresszió részben megerősítette ezt a feltételezésünket. A jogi területen tanulók a gazdaságtudományi területen tanulókhoz képest kétszer nagyobb eséllyel választják a továbbtanulást a felsőoktatási szakképzést követően. A gazdaságtudományi területhez viszonyítva, az informatikusok kevesebb eséllyel, míg a műszaki és pedagógusképzési területen tanulók nagyobb eséllyel, a jogi területen tanulók pedig kétszer nagyobb eséllyel választják a továbbtanulás lehetőségét a felsőoktatási szakképzést követően.

Negyedik kutatási kérdésünk a hallgatók tanulását motiváló és akadályozó tényezőkre vonatkozott, illetve, hogy azonosíthatók-e különféle tanulási stratégiák a hallgatók esetében.

Azt feltételezzük, hogy a felsőoktatási szakképzés hallgatói az önálló tanulásra helyezik a hangsúlyt, főként az elektronikus tanulási eszközöket részesítik előnyben a hagyományos eszközökkel szemben tanuláskor (H4a). Elsősorban azért tanulnak, hogy bizonyítsanak a családjuk számára, főként a képzésszervezéséhez, adminisztrációhoz kötődő akadályok jelennek meg nehezítő körülményként a tanulási folyamatban (H4b). A képzési területek közötti jelentős különbségek lesznek láthatóak a tanulási stratégiák kérdésében, azt feltételezzük, hogy a tanulási stratégiák (Kozéki – Entwistle, 1986) közül a

reprodukáló tanulás figyelhető meg a hallgatók döntő többségénél (H4c).

Negyedik hipotézisünk, melyben azt feltételeztük, hogy az önálló tanulás mellett az elektronikus tanulási eszközöket részesítik előnyben a hallgatók igazolást nyert (H4a). Azon feltételezésünk, mely szerint azért tanulnak, hogy bizonyítsanak a családjuk számára, illetve a tanulásukat a képzésszervezéshez, adminisztrációhoz kötődő akadályok nehezítik (H4b) nem nyert bizonyítást. A tanulási motivációjuk elsősorban a karriermotivációkban jelenik meg a legerőteljesebben, a tanulást nehezítő tényezők között pedig a motivációs tényezők és a külső tényezők emelkedtek ki. A Kozéki & Entwistle (1986) tanulási stratégiákra alkotott csoportosítása (*Tudatos szervezők, Reprodukáló, Mélyreható*) teljes mértékben megfeleltethető volt a felsőoktatási szakképzésben tanulmányokat folytató hallgatók tanulási stratégiájával, a reprodukáló (mechanikus) tanulási stratégia volt a legjellemzőbb a hallgatók között (H4c), így ezen feltételezésünk igazolódott.

Ötödik kutatási kérdésünk a hallgatók végzést követő terveire, elhelyezkedési lehetőségeikre kérdezett rá.

Ötödik hipotézisként azt feltételezzük, hogy a hallgatók többsége a továbbtanulás irányába képzei el jövőjét és csak bizonyos képzési területek hallgatói érzik hasznosíthatónak a megszerzett végzettségüket (H5a). Ilyen területeknek gondoljuk a gazdaságtudományi, agrár, pedagógiai területeket, ahol magasabbnak véljük a hallgatók motivációit is (Hrubos, 2002) (H5b).

Az ötödik hipotézisünk részben igazolódott. A hallgatók többsége valóban a továbbtanulás irányába képzei el jövőjét (H5a). Sikertült azonosítanunk azokat a képzési területeket, ahol

erősebben jelentkezett az a tendencia, hogy jobban hasznosíthatónak érzik a felsőoktatási szakképzésben szerzett végzettségüket a hallgatók (H5b). A hipotézisben feltételezett gazdaságtudományi, agrár, pedagógiai területek közül csak az agrár területén tanulóknál nem igazolódott a feltevésünk, de az orvos- és egészségtudományi illetve informatikai területnél pedig nem feltételeztük, hogy ennyire jelentős arányban gondolják a többi képzési területhez képest a hallgatók a jobb elhelyezkedési lehetőségeket.

Összességében láthatóvá vált, hogy nemzetközi és hazai viszonylatban is a felsőoktatás rendszer egyik speciális területeként tekinthetünk a rövid ciklusú felsőfokú képzésekre. Magyarországon a francia és angol példákat tekintve mérvadónak atekintetben, hogy ezekből táplálkozott a 90-es évek közepén a hazai felsőfokú szakképzési rendszer, mely elvezetett addig, hogy létrejöhetett 1998-ban ez a képzési forma a szakképzés és a felsőoktatás határvonalán.

Kutatásunk a nemzetközi eredményeket igazolva rámutatott, hogy a képzés esetében egy híd szerepről beszélhetünk. A hátrányosabb helyzetű, rosszabb szociokulturális és tanulmányi eredményességgel rendelkező hallgatók felülreprezentáltak a képzésben, számukra továbbmeneteli, felkészítő, pótló lehetőség is ad a képzés, de lehetőséget nyújt a munka világában alkalmazható gyakorlatias tudás hasznosítására is.

A hazai hallgatói rekrutációs bázist vizsgálva egyértelműen kijelenthetjük, hogy a felsőoktatásba bekerülő felsőoktatási szakképzés újabb hallgatói célcsoportoknak nyitott lehetőséget. Kutatásunk eredményei között kiemelkedik a hallgatói célcsoportok vizsgálata tekintetében, hogy azonosítani tudtunk egy olyan hallgatói réteget a jelentkezők között (*Tudatos építkezők*),

akik egyre céltudatosabbak a választásban, tudják, hogy a képzés miként tudja őket segíteni a továbbtanulási és munkavállalási céljaik elérésében, ezzel a lehetőséggel pedig élni is kívánnak.

A tanulási motivációi és tanulási stratégiák kérdésben kapott eredményeink is hozzájárultak a vizsgált célcsoport nagyobb fokú megértéséhez, hiszen idáig kevésbé került a hazai és nemzetközi kutatások fókuszába a rövid ciklusú képzésben tanuló hallgatók ilyen megközelítésű kutatása. A hallgatói populációban kirajzolódtak a különböző tanulási stratégiák (*Tudatos szervezők, Reprodukálók, Mélyrehatók*), melyek különböző változók mentén szignifikánsan is jellemezhetővé tették a hallgatók tanulási szokásait, sajátosságait.

Úgy véljük, hogy disszertációnk hozzá tud szólni azon nemzetközi diskurzushoz, amely a képzéseknek a warming up (tanulmányi mobilitást serkentő) vagy cooling out (ambíciókat lehűtő) hatását vizsgálja. Eredményeink a tanulmányi mobilitást serkentő szerepre mutatták rá leginkább, mely a képzés profilváltásával és felsőoktatási intézményekhez való kötődésével egyre inkább megerősödött.

A kutatásunk egyik legfontosabb eredménye, hogy kimutattuk, hogy a középfokú szakképzésből a felsőoktatásba átkerülő felsőoktatási szakképzés jelentős módosulásokat hozott, a hallgatói összetételt is jelentősen megváltoztatta.

IV. Hivatkozott irodalom

- Archer, M. (1988). *Az oktatási rendszerek expanziója*. Oktatókutató Intézet.
- Aittola, H., & Ursin, J. (2019). Finnish adult students' perspectives on short-cycle study programmes: motives and evaluations, *Higher Education Research & Development*, 38(2), 205–218.
<https://doi.org/10.1080/07294360.2018.1515182>
- Baird, J., Rose, J., & McWhirter, A. (2012). So tell me what you want: a comparison of FE college and other post-16 students' aspirations, *Research in Post-Compulsory Education*, 17(3), 293–310. <https://doi.org/10.1080/13596748.2012.700095>
- Becker, G. (1964). *Human Capital*. New York, National Bureau of Economic Research. Columbia University Press.
- Bergerson, A.A. (2009). Special Issue: College Choice and Access to College: Moving Policy, Research, and Practice to the 21st Century. *Ashe Higher Education Report*, 35(4), 1–141.
- Birnbaum, R. (1983). *Maintaining Diversity in Higher Education*. Jossey-Bass.
- Clark, B. R. (1980). The “cooling out” function revisited. *New directions for community colleges*, 32(8), 15-31.
- Clark, B. R. (1983). *The Higher Education System. Academic Organization In Cross-National Perspective*, University of California Press.
- Cohen A. C., & Brawer F. B. (2008). *The American community college*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of the Human Capital. *Amerian Journal of Sociology*, 94. 95–120.
<http://doi.org/10.1086/228943>
- Connor, H., Britain, G. (2004). Why the difference?: a closer look at higher education minorityethnic students and graduates. DfES Publications Nottingham. Forrás: <http://www.bristol.ac.uk/ethnicity/documents/educationreport.pdf>

- Cremonini, L. (2010). Short-cycle higher education: An international review. CHEPS: Center for Higher Education Policy Studies.
- Crosier, D., Donkova, R., Horvath A., Kocanova, D., Kremo, A., Parveva, T., Riiheläinen, J., & Racké, C. (2018). *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. European Commission/EACEA/Eurydice.
https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2fe152b6-5efe-11e8-ab9c-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=677&WT.ria_f=706&WT.ria_ev=search
- Crosier, David – Ferencz, I. – Hauschildt, K., Kocanova, D., Racké, C., Riiheläinen, J., Szabó, M., Waechter, B., & Wulk, S. (2020). *The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process Implementation Report*. European Commission/EACEA/Eurydice.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/european-higher-education-area-2020-bologna-process-implementation-report_en
- Davies, J. (2013). The Underclass of Higher Education? Overworked and under-supported Foundation Degree students and achieving work/study balance. *Widening Participation and Lifelong Learning*. 15(1), 54–70.
<https://doi.org/10.5456/WPLL.15.1.54>
- Furth, D. (1973). *Short-Cycle Higher Education. A Search for Identity*. Organisation for Economic Cooperation and Development, Paris.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED081325.pdf>
- Fehérvári, A., & Kocsis, M. (Eds.). (2009). *Felsőfokú? Szakképzés?*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Gibbons, M. (1998). *Higher Education Relevance in the 21st Century*. Word Bank.

- Green, Th. F. (1980). *Predicting the Behaviour of the Educational System*. Syracuse University Press.
- Grm, S., & Bjørnåvold, J. (2014). *Qualifications at Level 5: Progressing in a Career or to Higher Education*. CEDEFOP. https://www.cedefop.europa.eu/files/6123_en.pdf
- Hegedűs, R. (2016). Számok-arányok-mintázatok a felsőoktatásba felvett hátrányos helyzetűek esetében. *Modern Geográfia*, 11(3) 1–14. <https://moderngeografia.eu/hu/szamok-aranyok-mintazatok-a-felsooktatasa-felvett-hatranynos-helyzetuek-eseteben/>
- Hrubos, I. (Eds.). (2002). *Az ismeretlen szakképzés*. Új Mandátum.
- Huisman, J. (1995). *Differentiation, Diversity and Dependency in Higher Education*. University of Twente.
- Jackson, S. (2012). Foundations for learning : Foundation degrees, learner identities and part-time learners. *International Journal of Continuing Education and Lifelong Learning*, 5(1), 107–124. <https://doi/10.3316/informit.015262959475342>
- Kantor, H. & Lowe, R. (1992). „Heating up or Cooling out? *American Journal of Education*, 100(2) 257–71. <https://doi.org/10.1086/444016>.
- Kirsch, M. & Beernaert, Y. (2011). *Short Cycle Higher Education in Europe Level 5: the Missing Link*, EURASHE. https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/L5_report_SCHE_in_Europe_full_report_Jan2011.pdf
- Kisker, CB., Cohen, AM., & Brawer, FB. (2023). *The American community college*. John Wiley & Sons.
- Kyvik, S. (2008). *The Dynamics of Change in Higher Education*. Springer.
- Kozéki, B., & Entwistle, N. J. (1986). Tanulási motivációk és orientációk vizsgálata magyar és skót iskoláskorúak körében. *Pszichológia*, 6(2), 271–292.
- Kozma, T. (2004). *Kié az egyetem? A felsőoktatás nevelésszociológiája*. Új Mandátum Felsőoktatási Kutatóintézet.

- Lardy, L., Bressoux, P.P, & De Clercq, M. (2022). Achievement of first-year students at the university: a multilevel analysis of the role of background diversity and student engagement. *European Journal of Psychology of Education*, 37(3). 949–969. <https://doi.org/10.1007/s10212-021-00570-0>
- Mincer, J. (1958). Investment in human capital and personal income distribution. *The Journal of Political Economy*, 66(4). 281–302.
- Neave, G. (1998). The Evaluative State. *European Journal of Education*, 33(3), 265–289.
- Nzekwe-Excel, C. (2012). An Exploratory Study on the Learning Needs of Foundation Degree Students. *The International Journal of Learning*, 18(6), 199–214. <https://doi.org/10.18848/1447-9494/CGP/v18i06/47636>
- Pusztai G., & Ceglédi T. (Eds.) (2015). Szakmai szocializáció a felsőoktatásban: A pedagógusképzés kihívásai a Kárpát-medencében. Partium Press. <https://mek.oszk.hu/14700/14763/14763.pdf>
- Round, D., Brownless, C., & Rout, A. (2012). The landscape of vocational progression in higher education: understanding the retention and progression of vocational learners through a regional perspective, *Research in Post-Compulsory Education*, 17(1), 5–19. <https://doi.org/10.1080/13596748.2012.649610>
- Santiago, P. (2008). *Tertiary Education for the Knowledge Society*. Volume 1. Chapter 1-3.OECD.
- Schofer, E.,& Meyer, J. W.(2005). The World-Wide Expansion of Higher Education in the Twentieth Century. *American Sociological Review* 70(6), 898–920. <https://www.jstor.org/stable/4145399>
- Simm, D., Marvel, A., Schaaf, R., & Winlow, H. (2012). Foundation Degrees in Geography and Tourism: A Critical Reflection on Student Experiences and the Implications for Undergraduate Degree Courses. *Journal of Geography in*

- Higher Education*, 36(4), 563–583.
<https://doi.org/10.1080/03098265.2012.692075>
- Slantcheva-Durst, S. (2014). Mechanisms of lifelong learning: the spread of innovative short-cycle higher education qualifications within national systems. *Higher Education*, 68(1), 87–102.
<http://www.jstor.org/stable/43648702>
- Smith, D. (2013). Differentiation and Diversification in Higher Education: The Case of Private, Faith-Based Higher Education in Manitoba. *Canadian Journal of Higher Education* 43(1) 23–43.
<https://doi.org/10.47678/cjhe.v43i1.2260>
- Schultz, T. W. (1983). *Beruházás az emberi tőkébe*. KJK.
- Szemerszki, M. (2012). *Az érettségítől a mesterképzésig. Továbbtanulás és szelekció*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet.
- Tang, H. H. H., & Dang, B. Y. Y. (2023). Warming up or cooling out? Educational desire and higher education participation in an Asian context. *The Australian Educational Researcher*, 50(3), 823–844. <https://doi.org/10.1007/s13384-022-00528-1>
- Teichler, U. (1998). The Changing Roles of the University and Non-University Sectors of Higher Education in European. *European Review*, 6(4), 475–487.
<https://doi.org/10.1017/S1062798700003628>
- Teichler, U. (2008): Diversification? Trends and explanations of the shape and size of higher education. *Higher Education*, 56(3), 349–379. <https://doi.org/10.1007/s10734-008-9122-8>
- Thompson, M. N., Subich, L. M. (2006). The relation of social status to the career decision-making process. In *Journal of Vocational Behavior*, Vol. 69. 289–301.
- Van Vught, F. (2008). Mission diversity and reputation in higher education. *Higher Education Policy*, 21, 151–174.
<https://doi.org/10.1057/hep.2008.5>
- Veroszta, Zs. (2009). A hallgatói tanulási stratégiák sokfélesége. Diplomás Pályakövetés 2009 hallgatói véleményfelmérésének eredményei alapján. *Felsőoktatási Műhely* 3(3). 27–60

Nyilvántartási szám: DEENK/371/2023.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Máté-Szabó Barbara Éva
Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10048926

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (4)

1. Tóth, D. A., **Máté-Szabó, B. É.**: A felsőoktatás szerepe a társadalmi felzárkózásban: Fókuszban a rövid idejű képzések és a közösségi központok.
In: KozmaPolisz. Tanulmányok Kozma Tamás 80. születésnapjára. Szerk.: Pusztai Gabriella, Engler Ágnes, Kocsis Zsófia, CHERD, Debrecen, 131-140, 2019, (Régió és oktatás, ISSN 2060-2596 ; 13) ISBN: 9789633188118
2. **Máté-Szabó, B. É.**: A felsőoktatási szakképzés hallgatói a felvételi adatok tükrében.
In: Új kutatások a neveléstudományban 2016 : A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése. Szerk.: Zsolnai Anikó, Kasik László, Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, Szeged, 500-514, 2017. ISBN: 9789633065679
3. **Máté-Szabó, B. É.**: Felsőfokú szakképzések a Debreceni Egyetemen.
In: Oktatókutatás határon innen és túl. Szerk.: Juhász Erika, Kozma Tamás, Belvedere Meridionale, Szeged, 352-368, 2014, (HERA Évkönyvek, ISSN 2064-6755 ; 1.) ISBN: 9786155372179
4. **Máté-Szabó, B. É.**: A debreceni felsőoktatási intézmények kommunikátor felsőfokú szakképzéseinek vizsgálata.
In: , Debreceni Egyetem TEK BTK Neveléstudományok Intézete, Debrecen, 199-205, 2012, (Acta Andragogiae et Culturae sorozat, ISSN 0209-9608 ; 24.) ISBN: 9789634735847

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

5. Tóth, D. A., **Máté-Szabó, B. É.**: The Role of Higher Education in Social Engagement and Economic Recovery.
In: Ways of Promoting Excellence in Higher Education. Ed.: Gábor Erdei; Erika Juhász; Salih Sahin; Adnan Kaan, Pegem Akademi Yaynclık, Ankara, 48-62, 2019. ISBN: 9786052415467

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (3)

6. **Máté-Szabó, B. É.**: Tanulási motivációk és tervek vizsgálata a felsőoktatási szakképzésben.
Acta Andragogiae et Culturae. Közlésre elfogadva, 1-13, 2023. ISSN: 0209-9608.

7. **Máté-Szabó, B. É.:** Szakképzés a felsőoktatásban a számok tükrében.

Educatio. 25 (1), 121-129, 2016. ISSN: 1216-3384.

8. **Máté-Szabó, B. É.:** A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek vizsgálata.

Juvenilia. 5, 305-318, 2013. ISSN: 1788-6848.

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

9. **Máté-Szabó, B. É.:** Erzsébet Kazarjan (2013): Higher Level Vocational Training and mobility, or the morals of a research.

Hung. Educ. Res. J. 8 (1), 105-108, 2018. ISSN: 2062-9605.

DOI: <http://dx.doi.org/10.14413/HERJ/8/1/9>

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (1)

10. **Máté-Szabó, B. É.,** Tóth, D. A.: Appearance and Development of Short-Term Higher Education Vocational Training in Hungary.

Acta Educationis Generalis. 11 (1), 63-76, 2021. ISSN: 2585-741X.

DOI: <http://dx.doi.org/10.2478/atd-2021-0005>

További közlemények

Magyar nyelvű könyvek (5)

11. Szerk. Miklósi, M., Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.:** Felnőttképzési fejlesztési lehetőségek határon innen és túl. Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 75 p., 2019. ISBN: 9786150072852

12. Kovács, K., Ceglédi, T., Csók, C., Demeter-Karászi, Z., Dusa, Á. R., Fényes, H., Hrabéczy, A., Kocsis, Z., Kovács, K. E., Markos, V., **Máté-Szabó, B. É.,** Németh, D. K., Pallay, K., Pusztai, G., Szigeti, F., Tóth, D. A., Váradi, J.: Lemorzsolódott hallgatók 2018. CHERD-H. 2019, Debrecen, 102 p., 2019. (Oktatókutatók könyvtára ; 6.) ISBN: 9786156012005

13. Szerk. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.:** Tanulás felnőttkorban: Az élethosszig tartó tanulás esetei a hazai és nemzetközi gyakorlatban. Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 220 p., 2019. ISBN: 9786150052298

14. Pusztai, G., Morvai, L., Ceglédi, T., Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.,** Nagy, Z., Sebestyén, K., Barnucz, N., Labancz, I.: Pedagógusok továbbképzési igényeinek vizsgálata. CHERD-Hungary, Debrecen, 109 p., 2015. (CHERD Műhelytanulmányok ; 3.)

15. Kozma, T., Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.:** Tanuló régiók Magyarországon: Az elmélettől a valóságig. Debreceni Egyetem Felsőoktatási K&F Központ, Debrecen, 297 p., 2015. (Regio és oktatás, ISSN 2060-2596 ; 11.) ISBN: 9789633184721

Idegen nyelvű, hazai könyvek (2)

16. Szerk. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**, Miklósi, M.: Learning in adulthood: Cases of lifelong learning. Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 132 p., 2019. ISBN: 9786150052304
17. Szerk. Miklósi, M., Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**: Opportunities for Developing Adult Training within Hungary's Borders and Beyond. Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 75 p., 2019. ISBN: 9786156154002

Magyar nyelvű könyvrészletek (8)

18. **Máté-Szabó, B. É.**: Fejlődés - fejlesztés a sport által - Hajdúnánás esete.
In: Tanulás felnőttkorban : Az élethosszig tartó tanulás esetei a hazai és nemzetközi gyakorlatban. Szerk.: Márkus Edina, Máté-Szabó Barbara, Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 60-74, 2019. ISBN: 9786150052298
19. Bocsi, V., Ceglédi, T., Kocsis, Z., Kovács, K. E., Kovács, K., Müller, A. É., Pallay, K., **Máté-Szabó, B. É.**, Szigeti, F., Tóth, D. A.: A pedagógushallgatók késleltetett diplomaszerezése interjúk alapján.
In: Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban. Szerk.: Pusztai Gabriella, Szigeti Fruzsina, Debreceni Egyetemi, Debrecen, 63-90, 2018, (Oktatóskutatás a 21. században, 2559-8864 ; 6) ISBN: 9789633187548
20. **Máté-Szabó, B. É.**, Márkus, E., Paczári, V.: Kommunikáló? Civilek?: Hajdú-Bihar megyei civil szervezetek kommunikációs tevékenysége.
In: A népműveléstől a közösségi művelődésig. Szerk.: Juhász Erika, Debreceni Egyetemi BTK NI : KultúrÁsz Közhasznú Egyes., Debrecen, 94-106, 2016, (Acta andragogiae et culturae, ISSN 0209-9608 ; 27.) ISBN: 9786158022644
21. **Máté-Szabó, B. É.**, Hegedűs, R.: A felsőoktatás továbbképzési kínálata pedagógusoknak.
In: Pálya-modell: Igények és lehetőségek a pedagógus-továbbképzés változó rendszerében. Szerk.: Pusztai Gabriella, Morvai Laura, Partium Könyvkiadó, Personal Problems Solution ; Budapest : Új Mandátum Könyvkiadó, Nagyvárad, 30-48, 2015, (Felsőoktatás és Társadalom ; 4.) ISBN: 9789631234008
22. Györgyi, Z., Juhász, E., Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**: Nem formális tanulás.
In: Tanuló régiók Magyarországon : Az elmélettől a valóságig. Írták: Kozma Tamás és munkatársai, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 107-143, 2015, (Régió és oktatás, ISSN 2060-2596 ; 11.) ISBN: 9789633184721
23. **Máté-Szabó, B. É.**: Mit érhet a bölcsész és társadalomtudományi diploma?
In: Közösségi művelődés - közösségi tanulás. Szerk.: Juhász Erika, Debreceni Egyetemi Debrecen, 193-210, 2014, (Acta Andragogiae et Culturae sorozat, ISSN 0209-9608 ; 26) ISBN: 9789634737667

24. **Máté-Szabó, B. É.**: Múzeumi honlapok tükrében- Hajdú Bihar megyei múzeumok honlapjainak áttekintése.
In: Múzeumandragógiai a gyakorlatban. Szerk.: Juhász Erika, Szabó József, Debreceni Egyetem TEK BTK NI Andragógia Tanszék, Debrecen, 23-28, 2013, (Acta Andragogiae et Culturae sorozat, ISSN 0209-9608 ; 25) ISBN: 9789634736332
25. **Máté-Szabó, B. É.**: Esettanulmány a Fehér Bot Alapítványról.
In: Civil szervezetek humán erőforrása. Szerk.: Juhász Erika, Pete Nikolett, Belvedere Meridionale Kiadó, Szeged, 99-103, 2012, (Civil dimenziók sorozat, ISSN 2063-7829 ; 1.) ISBN: 9789630852777

Idegen nyelvű, hazai könyvrészletek (2)

26. **Máté-Szabó, B. É.**: The role of sports in community building and developing learning in the Hajdúnánás township.
In: Learning in Adulthood. Szerk.: Márkus Edina, Máté-Szabó Barbara, Takács-Miklósi Márta, Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 37-46, 2019. ISBN: 9786150052304
27. **Máté-Szabó, B. É.**, Márkus, E.: The Role of sports in community building and developing learning the case of Hajdúnánás.
In: Learning Communities and Social Innovations. Szerk.: Kozma Tamás, Márkus Edina, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 95-103, 2019, (Régió és Oktatás = Region and Education, ISSN 2060-2596 ; 12) ISBN: 9789633187852

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (3)

28. **Máté-Szabó, B. É.**: A sport és tanulás kapcsolata. A sport közösségi és tanulást fejlesztő szerepe Hajdúnánáson.
Kult. Köz. 10 (2), 25-34, 2019. ISSN: 0133-2597.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2019.2.3>
29. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**: A pedagógusok, mint felnőtt tanulók: A pedagógusok továbbképzési motivációja, igényei.
Felnőttképz. Szle. 9, 56-64, 2015. ISSN: 1789-3569.
30. **Máté-Szabó, B. É.**: A bolognai rendszer a munkaerőpiac szemszögéből.
Felnőttképz. Szle. 2/7 (2), 45-49, 2013. ISSN: 1789-3569.

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

31. Tóth, D. A., Szemerszki, M., Ceglédi, T., **Máté-Szabó, B. É.**: The different patterns of the dropout according to the level and the field of education.
Hung. educ. res. j. 9 (2), 257-269, 2019. ISSN: 2062-9605.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1556/063.9.2019.1.23>

32. Bocsi, V., Ceglédi, T., Kocsis, Z., Kovács, K. E., Kovács, K., Müller, A. É., Pallay, K., **Máté-Szabó, B. É.**, Szigeti, F., Tóth, D. A.: The discovery of the possible reasons for delayed graduation and dropout in the light of a qualitative research study.
J. Adult Learn. Know. Innov. 3 (1), 27-38, 2019. EISSN: 2631-1348.
DOI: <https://doi.org/10.1556/2059.02.2018.08>

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

33. **Máté-Szabó, B. É.**: Bölcsész- és társadalomtudományi hallgatók munkaerő-piaci lehetőségeinek hazai vizsgálata.
In: Tavaszi Szél 2014 Konferencia = Spring Wind 2014: Konferenciakötet IV.. Szerk.: Csizsár Imre, Kőmives Péter Miklós, Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), Debrecen, 421-428, 2014. ISBN: 9789638956088

Magyar nyelvű absztrakt kiadványok (22)

34. **Máté-Szabó, B. É.**: Hogyan tanulnak a hallgatók?: A tanulás sajátosságainak vizsgálata a felsőoktatási szakképzés hallgatói körében.
In: Az oktatás határdimenziói : Absztraktfüzet : Hungarian Conference on Educational Research HuCER 2023. Szerk.: Juhász Erika; Katteín-Pornói Rita, ELTE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely, 49, 2023. ISBN: 9786155657139
35. **Máté-Szabó, B. É.**, Márkus, E.: Tanulási motiváció és tanulásmódszertani sajátosságok vizsgálata a felsőoktatási szakképzésben tanuló hallgatók körében.
In: Oktatás - Informatika - Pedagógia 2023. Szerk.: Molnár György, Buda András, Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, Debrecen, 43, 2023. ISBN: 9789634904939
36. **Máté-Szabó, B. É.**: Miért éppen felsőoktatási szakképzés?: Jelentkezési tendenciák vizsgálata a felsőoktatási szakképzésben.
In: Oktatás egy változó világban : Kutatás, innováció, fejlesztés : Absztraktfüzet. Szerk.: Juhász Erika; Katteín-Pornói Rita, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, 203, 2022. ISBN: 9786155657115
37. **Máté-Szabó, B. É.**: Tanulási motivációk vizsgálata a felsőoktatási szakképzésben.
In: Innovációk a művelődés és a felnőttképzés világában. Szerk.: Juhász Erika, Márkus Edina, Debreceni Egyetem, Debrecen, 42, 2022. ISBN: 9789636515492
38. Tóth, D. A., **Máté-Szabó, B. É.**: A rövid-idejű felsőfokú képzések prioritása Európában a 2000-es évektől.
In: Tanulás és innováció a digitális korban : Absztraktkötet. Szerk.: Kozma Tamás, Juhász Erika, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 109, 2020. ISBN: 9786155657085

39. **Máté-Szabó, B. É.**: A felsőoktatási szakképzés hallgatói az Észak- Alföldi régióban.
In: Prevenció, intervenció és kompenzáció - Korszerű neveléstudományi módszerekkel a korai iskolaelhagyás ellen : Absztraktkötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 80, 2019. ISBN: 9786155657078
40. **Máté-Szabó, B. É.**: Felsőoktatás? Szakképzés? A felsőoktatási szakképzésben tanulók vizsgálata Észak-Alföld régióban.
In: Neveléstudomány - Horizontok és dialógusok : Absztraktkötet. Szerk.: Varga Aranka; Andl Helga; Molnár-Kovács Zsófia, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság; PTE BTK Neveléstudományi Intézet, Pécs, 475, 2019. ISBN: 9789634294733
41. **Máté-Szabó, B. É.**: A felsőoktatási szakképzés hallgatói összetétele.
In: Oktatás, gazdaság, társadalom: HuCER 2018 : Absztraktkötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 192, 2018. ISBN: 9786155657047
42. Tóth, D. A., Szemerszki, M., **Máté-Szabó, B. É.**: A lemorzsolódás képzési területei, képzési szint szerinti mintázatai.
In: Kutatási sokszínűség, oktatási gyakorlat és együttműködések: absztrakt kötet : XVIII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Szerk.: Fehérvári Anikó, Széll Krisztián, Mísey Helga, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Budapest, 161, 2018. ISBN: 9789634890515
43. Markos, V., Demeter-Karászi, Z., **Máté-Szabó, B. É.**, Tóth, D. A., Novák, I.: A pályaaorientáció, a munkavállalás, a társas kapcsolatok és az egészségmagatartás szerepe a felsőoktatási lemorzsolódásban.
In: Kutatási sokszínűség, oktatási gyakorlat és együttműködések: absztrakt kötet. Szerk.: Fehérvári Anikó, Széll Krisztián, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Budapest, 490, 2018. ISBN: 9789634890515
44. Szigeti, F., Bocsi, V., Ceglédi, T., Kocsis, Z., Kovács, K., Müller, A. É., Pallay, K., **Máté-Szabó, B. É.**, Tóth, D. A.: A pedagógushallgatók késleltetett diplomaszerezésének és a lemorzsolódás lehetséges okainak feltárása egy kvalitatív kutatás tükrében.
In: Oktatás, gazdaság, társadalom : HuCER 2018 : absztraktkötet / kiadja: Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 204, 2018. ISBN: 9786155657047
45. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**: A sport és a tanulás kapcsolata, a sport fejlesztő szerepe egy-egy térség életében.
In: Kutatási sokszínűség, oktatási gyakorlat és együttműködések: absztraktkötet : XVIII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Szerk.: Fehérvári Anikó, Széll Krisztián, Mísey Helga, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Budapest, 197, 2018. ISBN: 9789634890515

46. **Máté-Szabó, B. É.**, Márkus, E.: Közösségszervező hallgatók rekonstrukciós bázisa.
In: Közösségek a művelődés és képzés világában : Tudományos Konferencia és Szakmai Találkozó Durkó Mátás emlékére : Absztraktkötet. Szerk.: Juhász Erika, Debreceni Egyetem, Debrecen, 94, 2018. ISBN: 9786158022651
47. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**, Hegedűs, A.: A kulturális és a közösségi tanulás szerepe egy-egy térség fejlesztésében.
In: Innováció, kutatás, pedagógusok. HuCER 2017 : Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 140, 2017. ISBN: 9786155657023
48. **Máté-Szabó, B. É.**, Hegedűs, R.: Felsőoktatási szakképzés a felvételi adatok és területi megoszlások tükrében.
In: Tavaszai Szel 2017 Konferencia. Nemzetközi Multidiszciplináris Konferencia : Absztraktkötet. Szerk.: Keresztes Gábor, Kohus Zsolt, Szabó P. Katalin, Tokody Dániel, Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), Budapest, 409, 2017. ISBN: 9786155586149
49. **Máté-Szabó, B. É.**: Jelentkezési mutatók és intézményi struktúra a felsőoktatási szakképzésben.
In: XVII. Országos Neveléstudományi Konferencia : Program és absztrakt kötet. Szerk.: Kerülő Judit, Jenei Teréz, Gyarmati Imre, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza, 244, 2017. ISBN: 9789635088638
50. **Máté-Szabó, B. É.**: Jelentkezési tendenciák a felsőoktatási szakképzésben.
In: Innováció, kutatás, pedagógusok. HuCER 2017 : Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 197, 2017. ISBN: 9786155657023
51. Márkus, E., **Máté-Szabó, B. É.**: A pedagógusok továbbképzési motivációi, igényei.
In: XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia : A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése. Szerk.: Zsolnai Anikó; Kasik László, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, Szeged, 320, 2016. ISBN: 9789633065136
52. **Máté-Szabó, B. É.**: Bölcsész-és társadalomtudományi hallgatók a felsőoktatási szakképzésben.
In: A tanulás új útjai HuCER 2016 Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Kaposvár, 158-158, 2016. ISBN: 9786155657009
53. **Máté-Szabó, B. É.**: Szakképzés a felsőoktatásban a felvételi adatok tükrében.
In: XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia : A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése. Szerk.: Zsolnai Anikó; Kasik László, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, Szeged, 278, 2016. ISBN: 9789633065136
54. **Máté-Szabó, B. É.**: Tanulási tervek a pedagógusok körében.
In: Pedagógusok, tanulók, iskolák : az értékművelés, az értékközvetítés és az értéktérítés világa : tartalmi összefoglalók. Szerk.: Tóth Péter, Holik Ildikó, Tordai Zita, Óbudai Egyetem, Budapest, 137, 2015. ISBN: 9786155460531

55. **Máté-Szabó, B. É.**: A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek vizsgálata.
In: XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Pedagógiai, Pszichológiai,
Andragógiai és Könyvtartudományi Szekció Eszterházy Károly Főiskola (Eger) :
Rezümékötet és programfüzet. Szerk.: Hegyi Zsanett, Verók Attila, Eszterházy Károly
Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, Eger, 232, 2013. ISBN: 9786155297083

Idegen nyelvű absztrakt kiadványok (2)

56. Nánási, G., **Máté-Szabó, B. É.**, Szűcs, T.: Dropout in Higher Education.
In: Oktatás, gazdaság, társadalom HuCER 2018 : absztraktötet, Magyar Nevelés - és
Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 71, 2018. ISBN: 9786155657047
57. Tóth, D. A., Ceglédi, T., **Máté-Szabó, B. É.**: The different patterns of the dropout according to the
level and the field of education.
In: In search of excellence in higher education : book of abstracts, Budapesti Corvinus
Egyetem, Budapest, 19, 2018.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai
ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján
elvégezte.

Debrecen, 2023.08.16.

